

■ Sava Stepanov

A kép zsigereből

A szerb művészetben Cvetko Lainović a fehér tágasság festőjeként és a törékeny fekete vonalteremtények rajzolójaként marad emlékezetes. Minimalista módszerekkel, Lainovićnak mindössze néhány vonalnyomból kivételes érzelmi kitöréseket sikerült létrehoznia s ábrázolnia. Kivételes rajz-tehetsége, szenzibilitása hiteles maradt – soha nem törekedett l’art pour l’art exhibíciókra. Cvetko Lainović vonala a fehérségével dominált – ez a kifejezés egyetlen eszköze, a művész keze, de a művész sorsának keze által is meghúzott vonal; a maga elegáns lomhaságában, akárcsak a kardiogram vonala, regisztrálta szíve dobbanásait, és megjelenítette expresszív állapotait...

Az alkotói opus legvégén keletkezett munkákban Lainović, teljesen váratlanul, szükségét érezte a színeknek. A színek eruptív módon, tömör kitörésekben jelentek meg képein. A piros, a mélykék, az umbra, a zöld, a sárga spontánul és teljesen szabadon „szóródik szét” a vászon fehérségén. A gesztuális, széles foltokban felvitt, fizikai mivoltában és egzisztencialitásában materializált szín eltakarta a kép központi részét, az éles fehérségnek csak marginális pozíciót hagyva. A rorschachi foltok mintájára, ezekben a színezett foltokban vélte Lainović felfedezni az általa rajzolt figurák és tárgyak menedékhelyét... A fojtott s az intenzív színektől „súlyos” asszociatív tájakra, mint valami sajátságos mise en scène-ekbe helyezte el figuráit Lainović, vagy az éppen csak felismert tájképi térbe illesztette be a varázslatosan törékeny architektúra körvonalait... Ezeket a rajzokat Lainović úgy rajzolta, hogy egy éllel áthatolt a színrétegeken, egészen a fehér alapig. Az ilyen vonal kivételes hatással bír. Ez a fehérség hevesnek, egyértelműnek, a kép „zsigeréből” előásottnak hat, magában a pikturális struktúrában található, hogy felmutassa az érett művész sajátosságos világát...

Az ilyen „felkarcolt” vonalfeljegyzések egyike-másika, éppen lapidaritásukból és létezésük alapját szolgáló „érett” kolorista atmoszférájukból eredően, vizuálisan és szellemileg is nagyon közel állnak az őskori barlangrajzokhoz. Van bennük valami szuggesztív vitalitás és egy sajátságos egzisztencialista szellemiség. S Milan Konjovićhoz hasonlóan, aki élete végéhez közeledve a vallásos témák felé fordult, és a bizánci ikonográfiát idézte fel, Cvetko Lainović képein, rajzain is megjelennek az univerzális szakrális

témák (Krisztus, Szűzanya gyermekével) és a templomi architektúra motívumai... Az ősidők ilyen felismerése – nyilvánvalóan – a végehez való közeledéshez méltó, azokhoz a pillanatokhoz, amikor a valódi alkotóknál az addig felgyülemlett tapasztalat magvas megnyilatkozásokká szublimálódik. Éppen ezért Cvetko Lainovićnak ezek a képei, rajzai a szellem és a képzőművészeti gondolat szabadságának végső felismerését hordozzák magukban. És éppen ezért, ezek a művész utolsó ciklusából származó darabok a vonalról, a rajzról, a képről és a festészetről alkotott felfogásának logikus crescendóját jelentik; crescendót, amelyben egy külön poétika bontakozik ki, egy különleges és nagyon személyes „felkarcolt” vonalnyom, amelyet a festő és művész Cvetko Lainović hagyott maga után.

Lainović: Krisztus-fej (részlet)